

SKILTE OG FACADER

VEJLEDNING

ODDER KOMMUNE

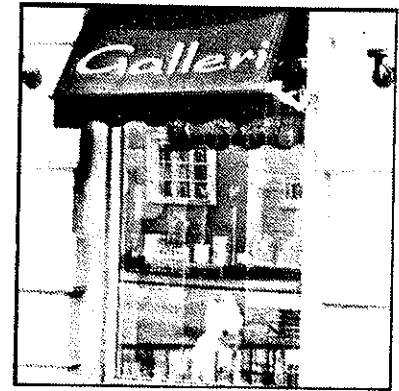

SKILTE
OG
FACADER

Planlægningsafdelingen
juni 1995

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	4
Sammenhæng - en indledning	6
Facadearkitektur	8
Materialer	10
Vinduer	12
Markiser	14
Skilte	16
Eksempler (Facader i Odder)	20
Afslutning	33

FORORD

Formålet med vejledningen er at inspirere alle, der ønsker at ændre deres facade, skilte eller markiser. Ved facadeændringer er det vigtigt at bevare eller genskabe de bygnings- og bymæssige kvaliteter. I vejledningen er der eksempler på heldige og mindre heldige facade udformninger. Der gives nogle enkle arkitektoniske spilleregler for, hvordan husenes arkitektur kan respekteres. Det gælder både for den enkelte bygning og for bygningers indbyrdes sammenhænge.

Vejledningen henvender sig specielt til butiksindehavere, ejendommejere, rådgivere og håndværkere, der er direkte involveret i renoveringsarbejdet. I mange butikker er udstillingsvinduer og reklameskilte så voldsomme, at de klart overdøver byens bygninger. Det er derfor i disse tilfælde, at den største indsats for byforskønnelse kan finde sted. Hovedindsatsområdet er det tætte handelscentrum i Rosensgade, Holsteinsgade og på Torvet. Vejledningen er dog et udtryk for, hvordan alle facader i Odder principielt kan behandles/forskønnes.

Bygningerne tegner billedet af byen og danner rammen om den besøgendes oplevelser. Butikkernes udtryk og skiltning burde underordne sig denne helhed. De nuværende butikkers store glasfacader med dominerende reklameskilte forstyrrer opfattelsen af bybilledet og giver et usammenhængende og forstyrrende indtryk. Det er meget mere inspirerende for byens kunder at kunne påskønne små detaljer og blive overrasket over nuancerne i gadebilledet.

Odder har jo en særpræget bymidte med en

mangfoldighed af bygninger i forskellige stilarter. Klassiske, nationalromantiske, traditionelle og moderne bygninger står side om side og giver et afvekslende og spændende indtryk af Odde by. Desværre er denne oplevelse sløret af de mange hårdhændede butiksrenoveringer, der har fundet sted især igennem 60'erne og 70'erne. Det har fået Odde til at ligne de fleste andre provinsbyer i Danmark. Butiksetagen er stort set behandlet ens i alle bygningerne uden hensyntagen til den pågældende arkitektur.

Hensigten med vejledningen er at forskønne Odde og at fremhæve de arkitektoniske kvaliteter, som byen besidder. Det er vejledningens mål at gøre opmærksom på muligheden for at genskabe Odders særpræg.

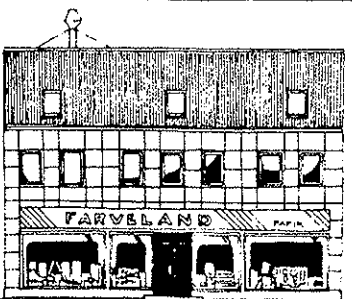
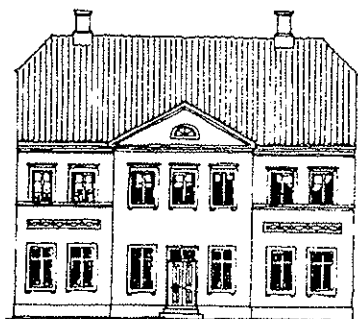
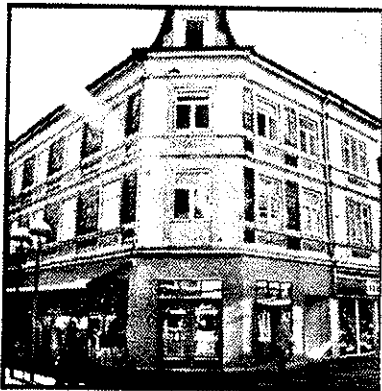
SAMMENHÆNG

Ved opførelsen af et nyt hus sørger arkitekten for at huset hænger sammen. Det gælder for konstruktioner, funktioner, proportioner og anvendelsen af materialer. Alle ved, hvor vigtigt det er, at huset hænger sammen konstruktivt, så vi ikke pludseligt står med en bunke sammenstyrtede murbrokker. Alle ved også, hvor vigtigt det er, at der er sammenhæng i funktionerne, så hoveddøren er ved entreen, spisestuen er tæt ved køkkenet, og påklædningsværelset er ved siden af soveværelset.

Men det er de færreste, der tænker over den æstetiske sammenhæng i husene. Det er egentligt forunderligt, efter som det er byens huse, der omgiver os i hverdagen. Det er husenes ydre, vi oplever, når vi færdes i gaderne, og det er gadernes udseende, der sætter os i en bestemt stemning. Hvis byen opfattes som sammenhængende og velholdt, vil den berige os med en oplevelse og få os til at vende tilbage.

Desuden er byen og dens bygninger vores kulturarv, som vi skal overbringe til vores børn, og som vi stolte skal vise frem til turisterne.

I gamle dage byggede de virkelig gode huse i Danmark. De var allesammen gennemmurede og sunde huse, og de førnævnte sammenhænge var opfyldt. Det var hele huse fra gade til tag, og hvis der var butik i stueetagen var vindueshullernes størrelser og rytmer afstemt i forhold til hele huset. Det gav smukke og harmoniske huse. Og uanset de enkelte huses forskelligheder var de med til at skabe et godt bymiljø og et smukt gadebillede.

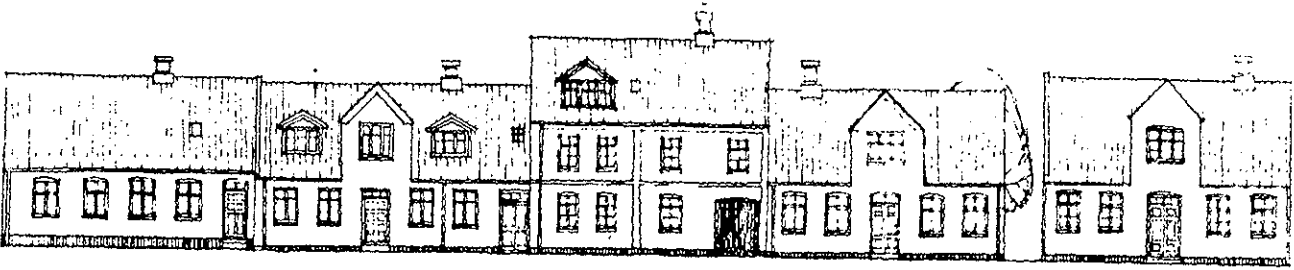

Sammenhængen imellem en gades bygninger er mindst lige så vigtig som den indre sammenhæng i de enkelte huse. En stor del af Odder fungerer godt på dette område. Husene er næsten alle i samme højde, gesimsbånd og vinduesrækker følger hinanden og tagene er saddeltage. Men det går alligevel galt, når man ser på materialer og på de ekstra etager, der er sat på hist og pist. Facadebeklædninger af glaserede kakler, metalplader, kulørte træbrædder, granitefterligninger, plastik og mosaiksten klæder ikke en husrække bestående af mursten og puds. Og de påsatte etager er ikke afstemt efter de pågældende bygninger eller facaderækken som helhed. Taghældningerne passer heller ikke til de øvrige huse.

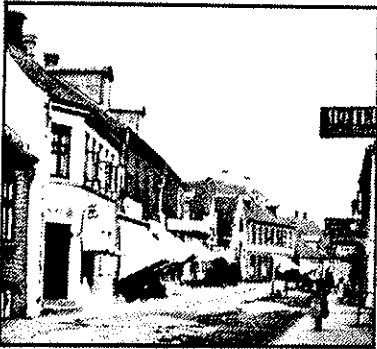
Omkring Torvet er bygningerne højere end i den øvrige by og markerer på en fin måde byens centrum. Mansardtaget bliver introduceret i flere af bygningerne. Forskellene bliver optaget meget elegant omkring hjørnerne i Rosensgade og Holsteinsgade. Man kan altså godt bygge anderledes på strategisk rigtige steder, så længe der bliver skabt en sammenhæng.

Ved opførelse af nye bygninger i byen skal de samme forhold overvejes, så der bygges huse, der tilpasser sig stedets byggeskik. Når arkitekten og bygherren holder sig stedets arkitektur for øje og respekterer etagehøjder, facaderytmer, materialer og taghældning kan det ikke gå helt galt.

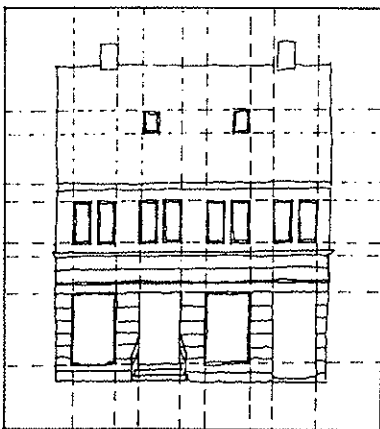
Tiden har sat sine spor.
Kilde: "Kvalitet, tak"

FACADEARKITEKTUR

Rosensgade før og efter.
Foto: Odder Lokalhistorisk Arkiv

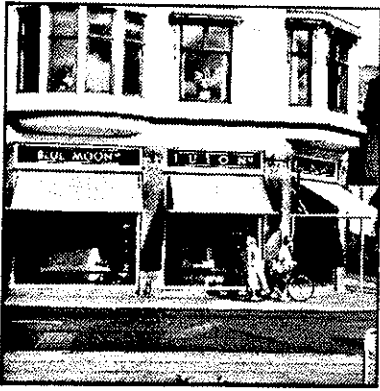
Linjerne viser facadens
opdeling.

De fleste huse i Odders centrale del er i overvejende grad opført før den moderne teknologi slog igennem engang i 50'erne. Det var oprindeligt murstensbygninger med sad-deltag ligeledes i tegl. De lidt finere huse blev endda udsmykket med pudsede mure eller med stukdetaljer. Det er især omkring torvet de fine og detaljerede bygninger ligger.

Fællesbetegnende for disse bygninger er, at de konstruktivt er båret i facaden. Murpillerne er gennemgående fra sokkel til tag og bærer etagedæk og tagkonstruktionen. Vinduesåbningerne er derfor placeret lige over hinanden af nødvendige årsager, men også af æstetiske hensyn. Vinduesplaceringernes afklarethed giver nemlig facaden en balance og en styrke, som tit er svær at finde i nyere huse.

Murpillerne og muråbningerne giver altså huset den lodrette opdeling. Den vandrette opdeling i husene gives af gesimsbåndene og ved, at vinduerne sidder på række og er lige høje. De vandrette linje afsluttes af tagudhænget. De vandrette- og lodrette linjer giver tilsammen husets opdeling og dets specielle præg. Dette omtales ofte som husets rytme.

Nye konstruktive muligheder dukkede op ved den nye teknologis opståen. Man var ikke længere bundet af, at facaden skulle være et konstruktivt bærende element. Nu kunne man ved hjælp af søjler og dragere flytte konstruktionerne, i form af betonsøjler, ind i bygningerne. Derfor begyndte de fleste butiksindehavere at betragte butiksetagen som en isoleret enhed, adskilt fra den

Butiksfacade, der indpasser sig i husets arkitektur kontra butiksfacade, der dominerer huset.

øverste del af bygningen. De nye søjler blev installeret og et glasparti kunne i-sættes i hele facadens længde.

Kviste, der er tilpasset husene og tagene.

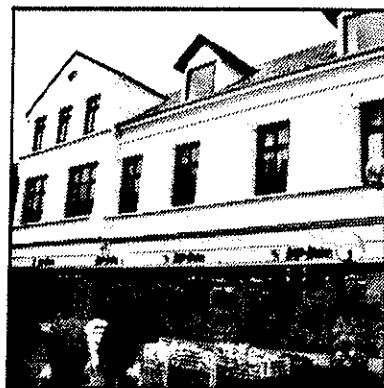
Bygningerne blev groft sagt revet midt over, når basen blev amputeret. Den tunge overdelt af mursten så nu ud som om den blev båret af et meget tyndt stykke glas. Sammenhængen mellem gaden og de gamle bygninger forsvandt, og det er i dag meget svært at forstå historien, som de gamle bygninger skulle have fortalt. Derfor er det nu de nye butikkers facader, der tegner billedet af Odder handelscentrum, og det er unægteligt et noget fattigere indtryk, de giver end rigtige bygninger.

Udstillingsvinduer vil nødvendigvis være større end bygningens øvrige vinduer. Derved gøres der opmærksom på butikken tilstedeværelse. Det er bare vigtigt, at udstillingsvinduerne tilpasses huset, så der bliver skabt en helhed fra gadeniveau til tag. De gennemgående glasfacader virker allerede forældede og generelt er opmærksomheden rettet mod en forskønnelse af byen og bygningerne. I nogle tilfælde kan glasfacaderne virke stik imod hensigten om at fremme salget.

HOVEDREGLER FOR FACADER

1. Facaden bør fremstå som en helhed fra gade til tag.
2. Facadeændringer bør tilpasses husets oprindelige opdeling.
3. Store gennemgående vinduesbånd bør ikke anvendes.
4. Der bør tilstræbes en tilpasning til kvarterets øvrige bygninger.

Tagene er facadens afslutning og har derfor en vigtig rolle i hvordan huset opleves. De fleste huse i Odder har et 45 graders sadeldag, der giver det bedste tilpasning i byen. Men i de tilfælde, hvor huset har fået tilføjet en ekstra etage, har taget fået en noget fladere hældning og derved et mindre heldigt resultat. Kvistene på taget har en ligeså stor betydning for oplevelsen af huset. Det gælder om at tilpasse kvistene efter husets arkitektur og efter gaden.

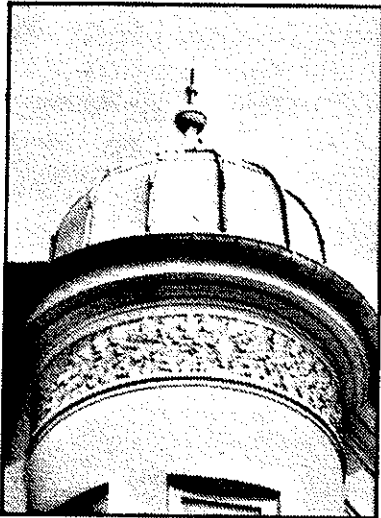
MATERIALER

Der findes byer, hvor alle husene er bygget i de samme materialer. Man kender det fra afrikanske landsbyer med lerklinede hytter og fra europæiske bysamfund, hvor der har været en lokal sten man har bygget hele byen i. I Danmark har vi også småbyer, der udelukkende består af røde teglhuse eller af gulpuksede huse. Det er jo meget idyllisk, og byen kommer til at fremstå som en harmonisk helhed.

Men det kan være kedeligt i længden, at der ikke er variation og overraskelser.

Odders tradition bygger på en varieret brug af materialer i byggeriet. Der står murstenshuse, pudsede huse og enkelte betonhuse side om side. Det giver et smukt og varieret gadeforløb. Der er ornamenterede og glatte facader imellem hinanden, og de bør fremhæves, så man atter kan få øje på nuancerne og helheden. De "nye" butiksfacader, skilte og diverse udstillingsstativer slører desværre billedet af Odder by.

På samme tid som de store glasfacader vandt indpas i de danske byer, så flere butiksindehavere muligheden for at give butiksetagen en ny beklædning for at fremhæve den. Det var butikker, der ikke havde brug for store udstillingsvinduer, men som gerne ville markere deres virksomhed. Disse beklædninger kunne være udført af kakler, mosaiksten, eternit eller metalplader. Følles for disse materialer er deres dårlige patineringssevne. De bliver grimme med årene, og holder desuden ikke længe. Mursten, natursten, kobberplader og pudsede flader patinerer derimod smukt og får mere karakter og personlighed med årene.

Uheldige eksempler på facadebeklædninger.

Gode eksempler på materialebrug.

HOVEDREGLER FOR MATERIALER

1. Facadebeklædninger bør ikke anvendes.
2. Materialernes tilpasningsevne bør overvejes.
3. Materialernes patinering bør undersøges.
4. Farver bør afstemmes efter gaden farver og efter husets arkitektur.

Visse steder er beklædningen lavet i træ, som er et dejligt materiale, men som ikke altid passer ind i bybilledet. De gamle bindingsværkshuse gav samstillingen af træ og murværk et smukt og harmonisk udtryk. Men at benytte træbeklædning på en murstensbygning giver sjældent en smuk facade.

Hvis der på pudsede huse anvendes farver, må disse tilpasse sig facaden og de øvrige huse i gaden. Afdæmpede farver passer som regel bedst i modsætning til signalfarver.

Byens tage er hovedsageligt beklædt med tegl. Der er både rødtegl og sort glaseret tegl, og det er disse typer, der klæder byen bedst. Visse huse har skiferplader på tagene, der sammen med tegltagene giver en spændende variation. Begge materialer holder godt og bliver endda smukkere med årene. Bølgeeternit er derimod et materiale, der giver et mindre pænt resultat, og som i løbet af nogle år bliver grimt.

I forbindelse med en eventuel istandsættelse af en facade er det langt fra nødvendigt at føre den tilbage til, hvordan den var oprindeligt. Derimod er det vigtigt at sætte sig ind i, hvilke materialer, der kan fungere sammen med den gamle del af huset. Det er også vigtigt at sætte sig ind i, hvordan materialerne reagerer på vind og vejr, og hvordan materialerne skifter karakter med årene.

Husene er ens, men vinduerne giver facaderne vidt forskellige udtryk.

VINDUER

I gamle bygninger var vinduerne oprindeligt lavet af træ og inddelt i sprosser. Vinduerne var med til at fremhæve bygningens karakter. De indordnede sig bygningen og var med til at få facaden til at fremstå som en helhed. Huset er jo skabt som en helhed, hvor alle detaljer har en bevidst betydning. Vinduerne spiller en væsentlig rolle i facaden. Og ændres vinduerne, ændres hele facadens udtryk. Der pilles med andre ord ved harmonien imellem murværket og vinduerne.

Ved mange facaderenoveringer siden 60'erne har man valgt at sætte usprossede vinduer i facaderne. Derved kommer vinduerne til at virke som mørke huller, der ofte står i stærk kontrast til den øvrige facade. Facadens udtryk bliver mindre oplevelsesrig ved den disharmoni, der opstår mellem vindue og murflade.

Der findes mange vinduesrammer, der ikke er lavet af træ. For at spare på vedligeholdelsesomkostningerne valgte mange at erstatte de gamle trævinduer med vinduer af plastik. Men plastik er et kunstigt fremstillet materiale, der ikke klæder et hus bygget af mursten. Det er et fremmed element i en bygning, og det mangler varmen som et træprodukt giver.

Heldigvis er de fleste vinduesudskiftninger sket med respekt for bygningernes arkitektur, således at udseendet bevares eller genskabes.

Sammenhængen imellem butiksfacadens vinduer og husets øvrige vinduer kræver også nogle overvejelser. Sammenhængen kan vises ved,

Gode vinduesdetaljer.

Tilklæbete butiksruder.

at alle bygningens vinduesrammer laves af det samme materiale og ved, at facadens opdeling og linjer respekteres. Disse forhold beskrives nærmere under afsnittet om Facadearkitektur.

HOVEDREGLER FOR VINDUER

1. Bygningens arkitektur bør respekteres ved udskiftning af vinduer. De oprindelige sprossede vinduer er som regel bedst.
2. Vinduer af træ bør anvendes.
3. Butiksvinduer bør ikke tilklæbes.

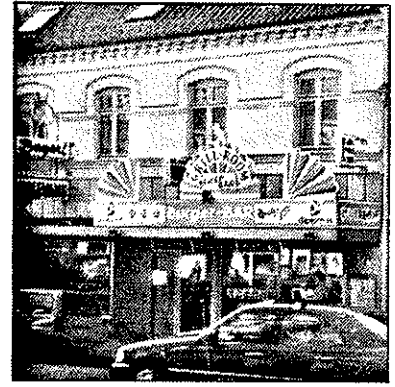
Udstillingsvinduerne er med til at skabe variation i gaden med et rigt udbud af forskelligartede varer. Udstillingsvinduerne er ved deres mangfoldige udtryk med til at skabe et attraktivt bymiljø. Derfor er det uheldigt at nogle butikker tilklæber eller tildækker deres udstillingsvinduer. Butikkerne er jo med til at vise byen formår og derfor må det søges at undgå tilklæbete butiksruder.

Smukke vinduer understreger en smuk facade.

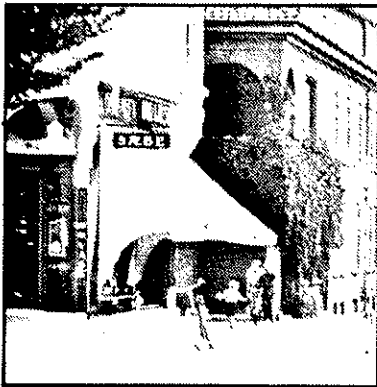

Markise

Baldakin

MARKISER

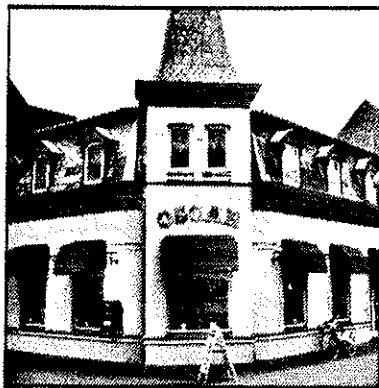
*Odders markiser i starten af århundredet.
Foto: Odder Lokalhistorisk Arkiv*

Oprindeligt var markisernes funktion at beskytte udstillingsvarer imod solen. De skulle selvfølgelig kunne fjernes igen, når solen var væk, og der ikke længere var brug for afskærmning. De var fremstillet af lærred, der nemt kunne rulles sammen, og som var et let og luftigt materiale, der kunne tilpasses enhver facade. Således var det også i Odder. Lyse og lette markiser med sidestykker kunne påsættes de fleste butikker. Enten var de tilpasset et enkelt fag eller, hvis fagene var meget smalle kunne de sidde over to fag.

Siden har behovet for markiser unægteligt ændret sig. I mange tilfælde er de blevet erstattet med faste udhæng, også kaldet butiksbaldakiner. Baldakinerne er påsat efter samme koncept som de store udstillingsvinduer og strækker sig i hele facadens længde. Derved understreges oplevelsen af, at huset skæres over i to dele. Materialerne er plastik, farvet glas eller metal, der virker som fremmede materialer på de eksisterende bygninger. Derved udkonkurrerer baldakinen klart den øvrige facade, hvad blikfang angår. Hvis der derudover sættes lys i baldakinen om aftenen forsvinder resten af huset helt.

For at få Odders huse til igen at fremstå som de arkitektoniske værker, de er, er det nødvendigt at gøre sig nogle overvejelser omkring, hvordan husenes arkitektur kan respekteres. Som det blev nævnt i afsnittet om Facadearkitektur er det vigtigt, at husene igen kommer "ned at stå" på soklen. Anvendelsen af markiser er af stor betydning for helhedsoplevelsen af huset, og ofte er det butiksoverdækningerne, der mere

**Markiser, der understreger
facadens opbygning.**

end noget andet kan skabe usammenhæng i
facaderne.

Bygningernes arkitektur kan ses og opleves,
hvis markiserne underordner sig facadernes
opbygning. Markiserne skal med andre ord
indgå i helheden, og ved en indpasning i
facadens opdeling opnås det bedste resul-
tat. Hvis der er brug for overdækning, vil
anvendelse af mindre markiser, der placeres
i hvert vinduesfag, være den bedste løs-
ning. Hvis dette ikke er ønskeligt kan mar-
kiserne sidde over to fag uden at dette
forstyrrer facadearkitekturen nævneværdigt.

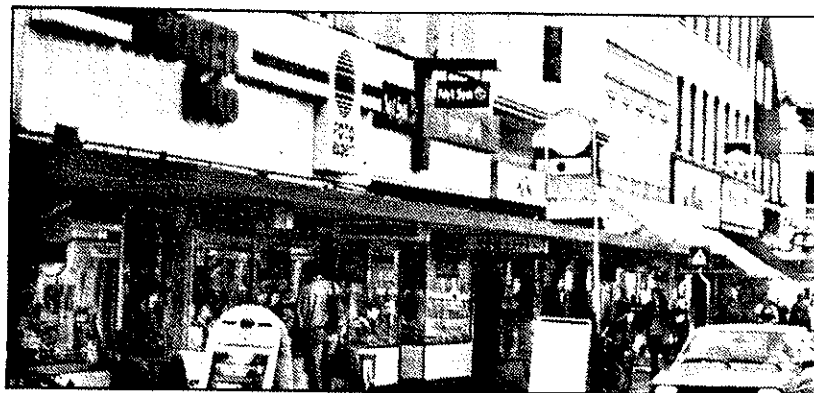
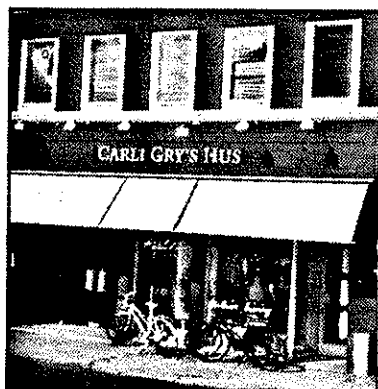
HOVEDREGLER FOR MARKISER

1. Der bør ikke opsættes faste mar-
kiser eller baldakiner.
2. Markiserne bør laves af stof og
tilpasses facadens farver.
3. Markiserne bør opdeles efter
vinduesfagene, eller som helhed
tilpasses bygningens og gadens
arkitektur.

Markiserne bør udføres i lærred, der er et
naturmateriale, som passer til husene. Når
de er rullet ud vil de virke som en natur-
lig del af huset, og når de er rullet ind
står huset tilbage i sin arkitektoniske
helhed.

**Markiser, der er tilpasset
vinduer såvel som facade.**

SKILTE

Byens skilte har igennem de sidste 30 år ændret karakter på samme måde som butiksfacaderne. I takt med den øgede anvendelse af gennemgående udstillingsvinduer opstod der et behov for skiltning, der var tilpasset de nye facader. Butiksejerne ville konkurrere imod hinanden og samtidig imødegå de nye behov som den øgede bilisme skabte. Det gav sig udslag i voldsomt brede skilte, som skulle kunne ses af bilister i fuld fart og som fremhævede den enkelte butik fremfor de andre. Desværre havde næsten alle butiksindehaverne den samme indstilling, og af den grund opleves mange byer i dag som skilteskove. De mange standere, tøjstativer, vejskilte, blomsterkummer og gadelamper er naturligvis medvirkende til et forstyrrende bymiljø.

Der er i de indre handeleggader ikke længere grund til at benytte sig af højtråbende skilte der næsten udelukkende henvender sig til bilister. Udviklingen er i de seneste år gået i retning af at omdanne handeleggaderne fra bilgader til gågader eller sivegader. Det er altså fodgængere, som butikkerne nu skal forsøge at appellere til, hvilket giver et nyt og anderledes behov for skiltning.

Det gælder for den enkelte butiksdrevende at gøre sig klart, hvor meget skiltning, der er nødvendig for at gøre opmærksom på butikkens tilstedeværelse. En butik med en fast kundekreds har ikke samme behov for skiltning, som en butik med skiftende kunder. Og en butik på gågaden har andre behov end en butik i en sidegade etc.

Der er altså behov for en varieret skilt-

Afdæmpet og sympatisk skiltning.

Butiksnavnet er skrevet på ruden. Behøves der mere?

Eksempler på skiltninger, der på fornem vis respekterer bygningerne.

ning i byen, som tilmed kunne være med til at give et spændende og mangfoldigt bybillede. Mangfoldigheden opstår ikke alene af byens bygningskroppe, men i lige så høj grad af bygningernes detaljering. Detaljerne består af vinduer, døre, gesimser, udsmykninger og lige så væsentligt af materialevalg, butiksoverdækninger og skilte. Som de øvrige detaljer må skiltene indpasses i bygningens arkitektur og indordne sig efter facadeopdelingen.

Anvendelse af små skilte, der er tilpasset de enkelte muråbninger er bedst. Skiltene kan enten placeres umiddelbart over hvert vindue/dør eller øverst i selve vinduesrammen. Derved virker de som en del af bygningens arkitektur. Skiltene bør udføres så enkelt som muligt, således at de ikke dominerer facaden. Fremfor alt gælder det om at undgå lyskasser. Hvis der er behov for kunstig facadebelysning bør der anvendes nogle få spots.

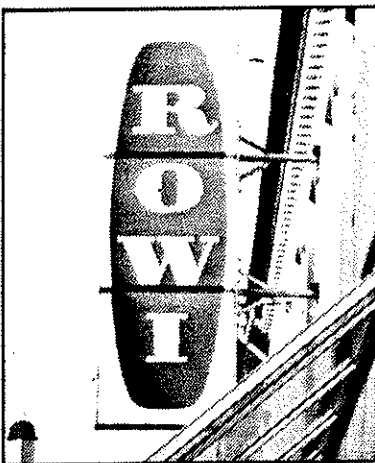
Alternativerne til de traditionelle skilte er ofte mere raffinerede og forfinede. I stedet for skilte udført af plader ses det mere og mere at der anvendes bogstaver, der anbringes direkte på facaden. På pudsede huse passer det ofte godt, at navnet skrives på facaden. Det er en meget nænsom måde at behandle huset på og samtidig en smagfuld form for reklame. Det bliver endnu mere udsøgt hvis butiksindehaveren vælger at skrive navnet direkte på vinduet. Dette bruges ofte, hvor forretningen har en fast kundekreds.

En sidste sympatisk måde at reklamere for sin butik med facadeskiltning er ved at benytte sig af neonskilte. Der er kommet mange gode eksempler på udsøgt anvendelse

Neon - dag og nat.

Udhængsskilt.

Lyskasse.

af neonbogstaver og -symboler i de seneste år. Om dagen opfattes det som en diskret reklame, og om natten giver det et spændende og anderledes lys i gaden. Også i dette tilfælde gælder det om at tilpasse størrelse og farve efter facaden. Således at skiltet ikke dominerer facaden.

Udhængsskiltet er traditionelt et hyppigt anvendt skilt. De gamle laugsskilte hang som regel ud fra muren, og i dag ses udhængsskiltet som plader med butikkens navn på. Laugsskiltene var på grund af symbolerne meget nemt opfattede og ingen kunne være i tvivl om, hvad forretningen handlede med. Ved vinhandlen var skiltet en drueklase, frisøren brugte et barberfad, bageren brugte en kringle osv.

Udhængsskilte har den store fordel at de kan ses på meget lang afstand. Det har flere butikker været opmærksomme på, men kun få har formået at tilpasse skiltene til bygningerne. Skiltene er ofte for store, for kulørte eller lavet som lyskasser, hvorved de kommer til at dominere bygningerne. Den bedste placering af et udhængsskilt er umiddelbart over døren eller vinduet til butikken, hvor skiltet hører til. De faste baldakiner tvinger imidlertid skiltene op i første sals højde, for at de kan ses. Her har de bare ikke noget at gøre, og de virker skæmmende på facaden.

Udhængsskilte i form af lyskasser er lavet af plastik, som er et fremmed materiale på byens huse. Derved modarbejder de husenes udtryk. Overvejelser omkring de materialer, man vil anvende til skiltene er af stor betydning for indpasningen til husene. Der er masser af muligheder for at lave gode udhængsskilte, af fornuftige materialer,

*Variert anvendelse af skilte
giver et livligt gadebillede.*

HOVEDREGLER FOR SKILTE

1. Skiltet bør afpasses facaden angående størrelse, farve og materiale.
2. Der bør tilstræbes en tilpasning til naboskiltningen.
3. Gennemgående facadeskilte bør undgås.
4. Facadeskiltet anbringes inden for eller umiddelbart over døre eller vinduer.
5. Skiltet bør respektere facadens detaljer.
6. Udhængsskilte placeres umiddelbart over butikkens dør eller vindue og mindst 2,2 meter over gadeniveau. Skiltets størrelse bør ikke overstige $0,5 \text{ m}^2$.

der kan indpasses i bygningernes arkitektur.

Muligheden for at skabe en smuk bymidte, hvor handelsgaderne er en attraktion i sig selv, er til stede. For at få en varieret og spændende gågade er det nødvendigt for de handlende hver især at finde ud af præcis, hvad de har brug for. Skiltene skal afpasses efter hinanden i gaden, således at de ikke dækker for, eller overdøver, hinanden. Ved at benytte sig af alle mulighederne for god skiltning opnås det mest spændende resultat. Det er det, kunderne vil have. Offentligheden er begyndt at være opmærksom på at bevare Odders historiske værdi.

EKSEMPLER

På de efterfølgende sider behandles fire bygninger fra Odder. Der gives forslag til, hvordan facaderne kunne ombygges, således at bygningernes arkitektur bliver respekteret. Eksemplerne er hentet fra Odder handelscentrum og omfatter bygningerne på Torvet 6 og i Rosensgade 11, 27 og 36.

TORVET 6

Torvet 6 er en klassicistisk bygning, der er opført i 1902. Den består af en base (stueetage), en overbygning og afsluttes af en trekantsgavl. Bygningen er rigt udsmykket med kvadrede murpiller i basen, kannelerede pilastre med joniske søjlehoveder i overetagen og stukdekorationer i trekantsgavlen. Hele facaden er pudset i lyse jordfarver.

I stueetagen, der benyttes til butiksformål, er der opsat en baldakin i hele facadens længde. Baldakinen er to meter bred og sidder en meter fra basens overkant. Baldakinen dækker for de oprindelige vinduesbuer og får den tidligere lyse og elegante butiksfacade til at virke mørk og sammentrykt.

Samtidig har baldakinen den virkning, at huset bliver skåret over i to dele. Man ser ikke længere huset om en helhed, men som en moderne butik med et gammelt hus ovenpå.

ÆNDRINGSFORSLAG

Ved at fjerne baldakinen vil sammenhængen mellem terræn, base, overbygning og trekantsgavl reetableres. Det vil samtidig være et nemt og billigt indgreb, eftersom den gamle facade ligger intakt bagved baldakinen.

Hvis det viser sig, at der er behov for anvendelse af markiser, vil disse passe bedst, såfremt de indpasses de enkelte fag og udføres af stof. Derved respekteres husets proportioner, og facaden undgår at blive skåret over. Naboens benytter sig ligeledes af udtrækkelige markiser.

Forslaget viser hvordan skiltningen kan udføres skrevet direkte på muren over indgangen. Kvadreinddelingen indbyder ligefrem til den løsning. Men der er selvfølgelig mange andre muligheder for at skilte for butikken, som ligeledes tager hensyn til bygningens arkitektur. De efterfølgende muligheder kan anvendes alene eller kombineres.

- a. Et udhængsskilt med navn eller logo, der kan ses fra Rosengade og Holsteinsgade.
- b. Butikkens navn skrevet direkte på butiksruden.
- c. Butikkens navn skrevet med neonbogstaver enten over indgangen eller over hver butiksrude.

Torvet 6 i dag. Baldakinen skærer bygningen over.

Torvet 6 i morgen? baldakinen er fjernet, og de oprindelige butiksvinduer er restaureret.

ROSENSGADE 27

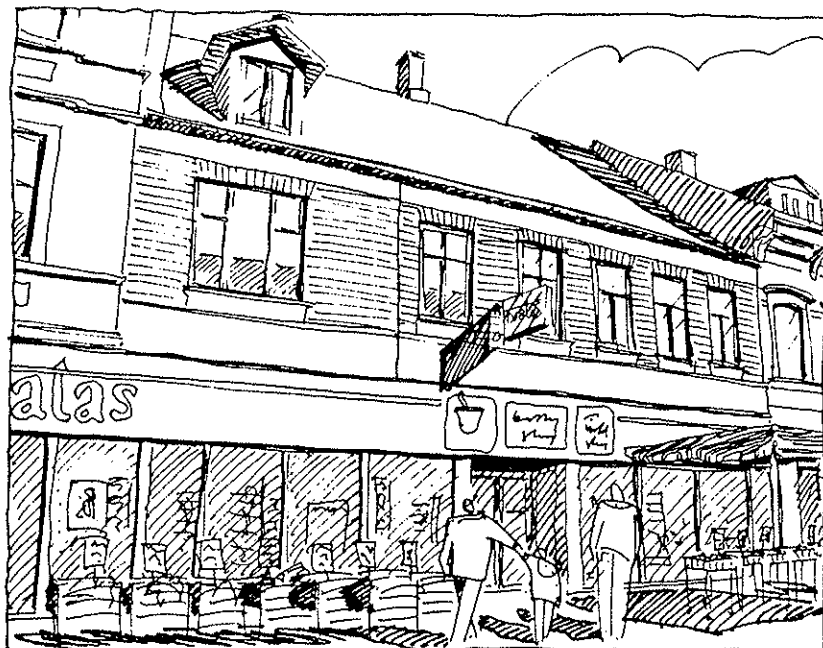
Rosensgade 27 er en rød murstensbygning, der befinder sig imellem to af Odders ældste bygninger. I modsætning til nabohusene er facaden enkel med ganske lidt ornamentering. Udsmykningen består i pudsede gesimsbånd over de to etager og pudsede sålbænke under vinduerne på første sal.

Facaden er bemærkelsesværdig ved, at den venstre side er fremtrukket og opleves som en selvstændig bygningsdel. Dette understreges ved, at vinduesfaget er bredere end de øvrige fag og ved, at der i taget er påsat en kvist.

Det er svært at se en systematisk eller rytmisk opdeling af facaden. Vinduerne i bygningens højre del er ganske vist lige store, men de mellemliggende murpiller har forskellige bredder. Bygningen er vandret delt i to, da butiksetagen er en gennemgående glasfacade med et langt lysskilt i hele butikkens længde.

Butikken er forlænget med et fag ind i Rosensgade 25. Ved en eventuel facade renovering vil det være nødvendigt at tilpasse vinduesfaget i Rosensgade 25 til bygningens egen arkitektur.

Glasfacaden og butiksskiltet
breder sig over to bygninger.

ÆNDRINGSFORSLAG

FORSLAG 1

Butiksvinduerne følger den lodrette inddeling fra vinduesfagene på første sal. Vindueshullerne er gjort høje for at give så meget lys til forretningen som muligt. Derved er det også muligt at placere markiserne højt nok til, at kunderne ikke støder ind i dem. Markiserne indpasses i de enkelte vinduesfag. Vinduesrammerne er hvide og lavet af træ som husets øvrige vinduer.

Ved indgangspartiets placering er der taget højde for vinduesfagernes manglende rytme. Der viste sig en glimrende mulighed for at indpasse et bredere parti til indgang på netop det sted. Derved kan murpillerne blive lige brede, og facadeopdelingen vil blive styrket.

Muren er en pudset teglmur i samme lyse jordfarve som frisen. Farven passer til de røde mursten og til nabohusenes materialer og farver. Udsmykningen består af kvadrerriller i pudsen.

Butiksnavnet er skrevet på muren over det største udstillingsvindue og over indgan-

ÆNDRINGSFORSLAG 1.

Den nye butiksfacade er en pudset teglmur. Vinduerne er tilpasset bygningens øvrige vinduer.

gen. Skriften kunne alternativt være lavet af neonbogstaver eller af Matas kædens standard bogstaver. På frisen kan diverse logoer for eksempelvis Beauty Shop placeres.

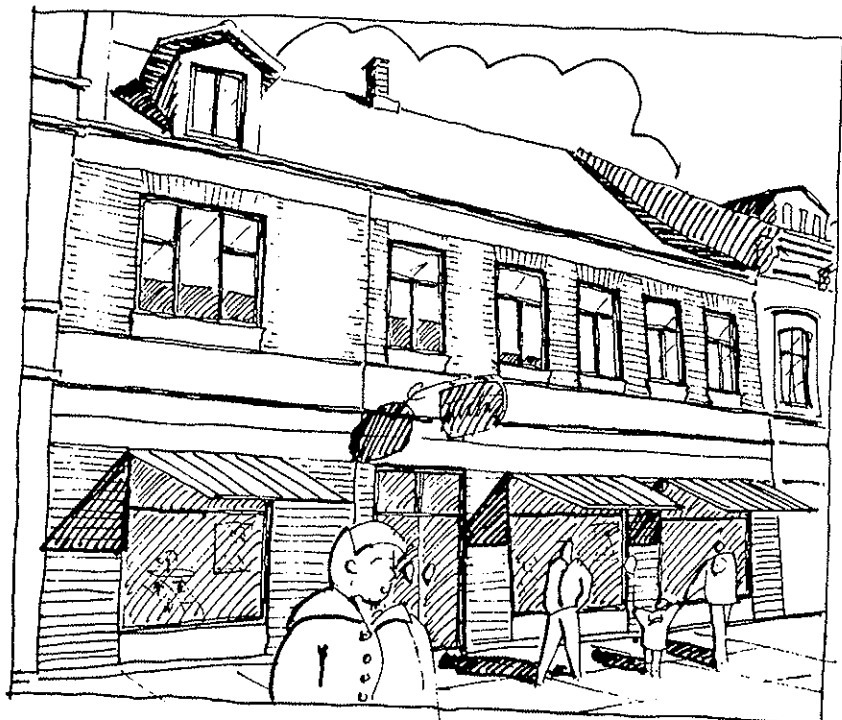
FORSLAG 2

Dette forslag er baseret på anvendelse af større udstillingsvinduer. Vinduerne følger facadens opbygning, men hvert vindue dækker to fag. Der isættes et vindue af samme størrelse i den fremspringende del af bygningen. Vindueshullerne er høje for at trække så meget lys ind som muligt. Vinduesrammerne er hvide trærammer og i hvert vindueshul indstilles markiser, der kan rulles ind i butikkens lukketid.

Indgangspartiet er anbragt under det vindue, der har de bredeste murpiller omkring sig. Derved kan indgangen blive bredere, uden at der gribes ind i facadens øvrige opdeling.

Muren er en teglmur med pudset frise og pudsede sålbænke som dem, der er under vinduerne på første sal.

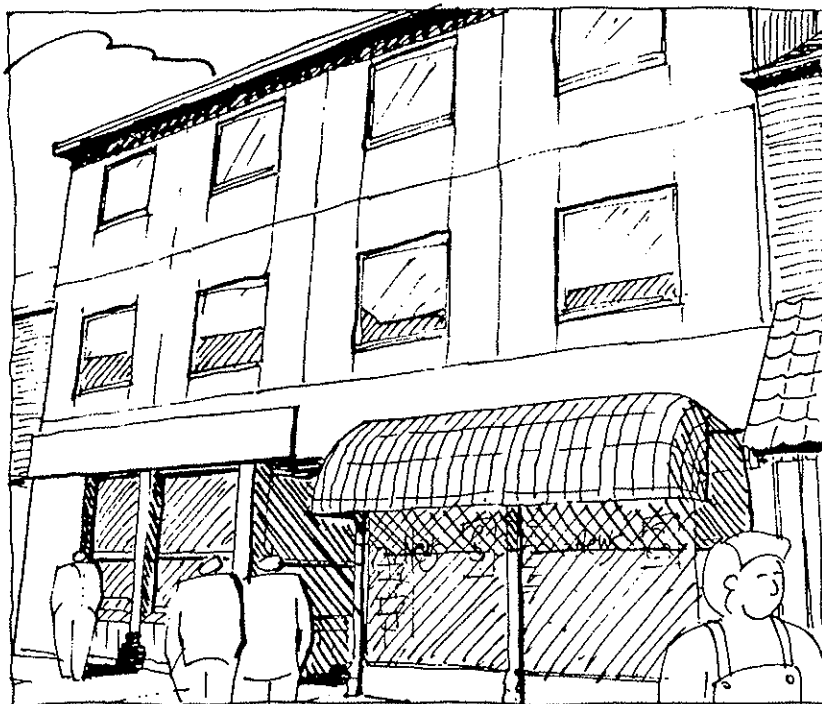
ÆNDRINGSFORSLAG 2.
Butiksfacaden er en teglstenmur
med ruder i to fags bredde.

Butiksnavnet er placeret på et udhængsskilt, der hænger over indgangen, men der er flere muligheder, som eventuelt kunne kombineres.

- a. Matas skrives over hvert vindue med faste bogstaver eller med neonskrift.
- b. Mærkevarenes logoer anbringes på frisen over vinduerne.
- c. Navnet anbringes på en eventuel markise.
- d. Navnet anbringes direkte på butiksruden.

Facadebeklædningen er brune og grønne metalplader. Butikken til højre er det eneste oprindelige, der er tilbage af bygningen.

ROSENSGADE 36

Bygningen i Rosensgade 36 er oprindeligt en murstensbygning i to etager. Taget var et tegltag med en hældning på 45 grader. Siden er der påsat en etage, og hele facaden er blevet dækket af metalplader i brune og grønne farver. Taget har fået en hældning på 15-20 grader, og det er beklædt med eternitplader. De gamle danebrogsvinduer er udskiftet med sprosseløse vinduer med brune trykimprægnerede vinduesrammer.

Midt i bygningen er der en indgangssprække, der fungerer som fordelingsgang til henholdsvis de to forretninger og til lejlighederne på første og anden sal.

Den ene butik har bevaret facaden. Der er stadig de oprindelige profilerede metalsøjler og de oprindelige vinduesstørrelser. Butikken afsluttes af en pudset murpille. Markisen er placeret over de to butiksvinduer og er således tilpasset facaden. Desværre er det en fast markise, der ikke kan rulles ind.

Den anden butik har moderniseret sin facade på et tidspunkt. Facaden er beklædt med de forømtalte metalplader. Vinduerne er ikke længere tilpasset husets facadeopdeling, og brystningspartierne er beklædt med teglklinter. Begge butikker skilter direkte på ruden, hvilket er en god idé.

Metalpladerne fjernes og efterlader en rød teglstensmur. Vinduerne gøres højere. Markiserne skiftes ud og tilpasses bygningen.

ÆNDRINGSFORSLAG

Der ses i dette eksempel på facaderenovering bort fra tagets tilpasning til huset og til gadebilledet.

Metalbeklædningen er fjernet. Inde bagved er der en teglmur, der vil klæde gågaden meget bedre end metalpladerne. Som en elegant tilføjelse til huset er der anvendt sprossede vinduer, der er lidt højere end de nuværende. Det vil få huset til at rejse sig og give det smukkere proportioner. Huset er udsmykket med pudset friser imellem vinduerne. Det fremhæver det lodrette udtryk, der tilføres huset.

Butiksetagen er pudset op i samme farve som den nuværende murpille. Over butiksvinduerne danner en pudset frise afslutningen på den butiksfacaden. Her er der plads til at anbringe butikkernes navne eller logoer. Over butiksruderne foreslås anbragt udtrækkelige markiser, der kan fjernes om natten og i gråvejrr.

ROSENSGADE 11

Rosensgade 11 er et to etager byhus med seks vinduesfag. Facadens opdeling er stam og præcis med lige store vinduer og lige bredde murpiller. Huset er pudset med en diskret taggesims som eneste udsmykning. Taget er et saddeltag, beklædt med vingetegl.

Facaden er fint proportioneret, men bunden er skåret helt væk og erstattet af en søjle. Det får den resterende del af huset til at svæve og idéen om, at et hus begynder ved jorden, til at forsvinde.

Ved en eventuel facaderenovering vil der ligge en væsentlig opgave i at få huset ned på jorden igen. Det er af stor betydning for husets arkitektur, at murpillerne bliver ført ned på fast grund, og at facadens opdeling og materialer hænger sammen. Det vil endvidere gavne helhedsindtrykket af gadebilledet, hvis facaden igen flugter med de øvrige facader. Selve butikken vil vel også have gavn af at blive små 30 m² større.

ÆNDRINGSFORSLAG

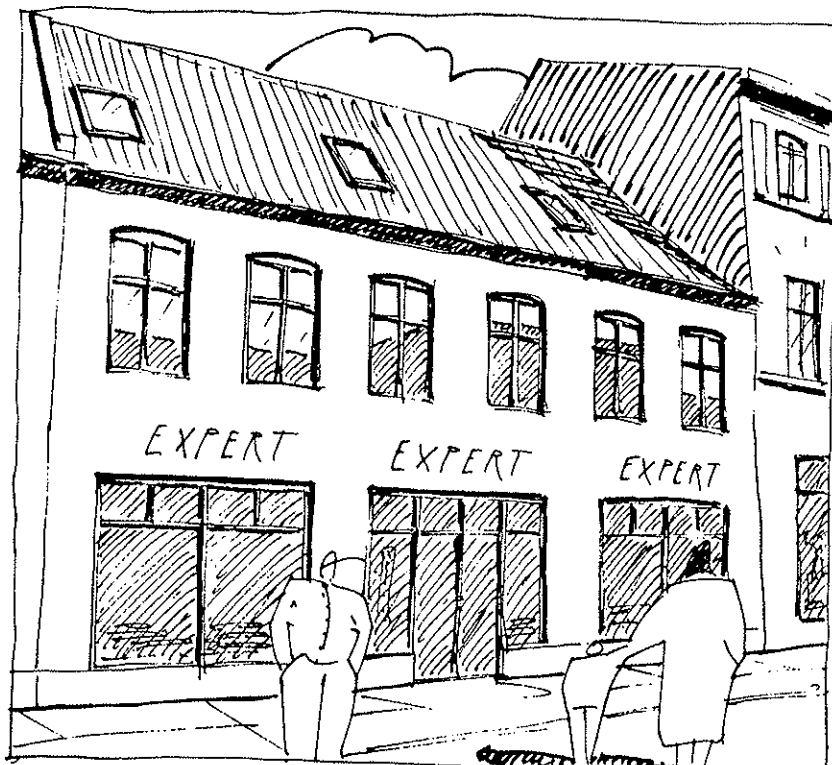
Eksemplet tager både udgangspunkt i den eksisterende vinduesopdeling og i den pudse mur. Loftet i indgangspartiet er blevet sænket ved en tidligere istandsættelse, så der er mulighed for at lave højere vinduesåbninger. Der kan komme meget mere dagslys ind i butikken end tilfældet er i øjeblikket, og der vil stort set være lige så meget udstillingsvindue som før.

Den stramme opbygning af facaden er videreført i butiksetagen. Vinduesopdelingen følger den øverste etages muråbninger, men vinduerne breder sig over to fag for at give større udstillingsmulighed.

Rosengade 11, som bygningen tager sig ud i dag. Bunden er skåret væk og erstattet af en søjle.

Bygningen har fået sin nederste etage tilbage. De store vinduer giver meget lys til butikken. Huset er pudset og malet.

Muren er en pudset teglmur, der males i en farve, der passer til arkitekturen og til gadens øvrige huse. Hvis der er brug for overdækning foran butiksrunderne, kan der opsættes rullemarkiser i hver vinduesåbning.

Der kan anvendes flere forskellige skilte på denne facade og stadigvæk respektere arkitekturen. På skitsen er butikkens navn skrevet direkte på den pudsede flade over hvert vinduesfelt. Bogstaverne er enten standard bogstaver eller lavet i neon. Det kan erstattes eller kombineres med følgende muligheder.

- a. Et udhængsskilt placeret over indgangspartiet.
- b. Experts logo på vinduerne eller over et eller flere vinduer.
- c. Experts navn skrevet direkte på vinduerne.

AFSLUTNING

Ved udarbejdelsen af vejledningen er der anvendt almen tilgængeligt materiale og oplysninger fra forskellig side.

I den forbindelse skal særligt nævnes Odder Museum og Odder Lokalhistoriske Arkiv samt bogen Arkitektur i Odder af Marianne Ilkjær.

Ligeledes bør nævnes den positive modtagelse og konstruktive debat, der har været i tilblivelsen, og som Køb Odder, Odderegens Forening for Bygnings- og Landskabskultur, Odder Turist- og Erhvervsforening og Odder Museum har bidraget væsentligt til.

